JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Zemědělská fakulta

Katedra ekonomiky

Studijní program : B6208 Ekonomika a management

Studijní obor : Účetnictví a finanční řízení podniku – pro české firmy

HODNOCENÍ FINANČNÍ ROVNOVÁHY PODNIKU

K 9626
Knihovna JU - ZF
3114700536

Vedoucí bakalářské práce :
Ing. Martina Novotná, Ph.D.

Autor :
Tereza Králová

2006

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zemědělská fakulta
Katedra ekonomiky
Akademický rok: 2004/2005

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza KRÁLOVÁ**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku - pro české firmy**

Název tématu: **Hodnocení finanční rovnováhy podniku**

Zásady pro vypracování:

Cíl:
Posoudit finanční rovnováhu podniku z hlediska dlouhodobého i krátkodobého, a to jak prostřednictvím srovnání jednotlivých složek aktiv z hlediska likvidnosti s jednotlivými složkami pasiv, tak i pomocí relativních finančních ukazatelů. Vybrané postupy aplikovat v konkrétním podniku v časové řadě 3 - 5 let.

Osnova:
1. Majetková a finanční struktura podniku
2. Finanční rovnováha podniku resp. srovnání struktury aktiv z hlediska likvidnosti se strukturou pasiv
3. Hodnocení finanční rovnováhy podniku prostřednictvím relativních finančních ukazatelů
4. Charakteristika vybraného podniku z hlediska kapitálové struktury
5. Zhodnocení vybraného podniku z hlediska finanční rovnováhy v období minimálně 3 let popřípadě návrh opatření ke zlepšení finanční situace podniku

Rozsah práce: **30**

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Synek, M. a kol.: Podniková ekonomika. Praha, C.H. Beck 1999.
Wöhe, G.: Úvod do podnikového hospodaření. Praha, C. H. Beck 199
Valach, J. a kol.: Finanční řízení podniku. Praha, Ekopress 1999.
Grünwald, R., Holečková, J.: Finanční analýza a plánování podnik
Praha, VŠE 1997.
Periodika Ekonom.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Martina Novotná**
Katedra ekonomiky

Datum zadání bakalářské práce: **1. března 2005**
Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2006**

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studentská 13
370 05 České Budějovice

L.S.

doc. Ing. Ivana Faltová Leitmanová
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 1. března 2005

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních znalostí a s použitím uvedené literatury.

V Českých Budějovicích, 21. dubna 2006

Tereza Králová

Děkuji Ing. Matině Novotné, Ph.D. za odborné vedení a pomoc při zpracování bakalářské práce. Dále děkuji firmě ABC, spol. s r.o. za poskytnuté informace nutné ke zpracování praktické části této práce.

OBSAH

1. Úvod 3

2. Majetková a finanční struktura podniku 4

2.1. Vymezení pojmu majetková struktura podniku 4

2.2. Struktura majetku podniku 5

2.2.1. Oceňování majetku podniku 8

2.3. Vymezení pojmu finanční struktura podniku 9

2.3.1. Vlastní kapitál jako zdroj financování podniku 10

2.3.2. Cizí kapitál jako zdroj financování podniku 11

3. Srovnání struktury aktiv a pasiv z hlediska likvidnosti 14

3.1. Finanční rovnováha podniku 14

3.2. Pravidla horizontální struktury majetku a kapitálu 14

3.2.1. Zlaté pravidlo financování majetku 14

3.2.2. Zlaté bilanční pravidlo financování majetku 15

3.3. Vymezení pojmu likvidita (platební schopnost) 15

4. Hodnocení finanční rovnováhy podniku prostřednictvím relativních finančních ukazatelů 18

4.1. Analýza relativních finančních ukazatelů 18

4.1.1. Ukazatele likvidity 19

4.1.2. Ukazatele zadluženosti 21

4.1.3. Ukazatele rentability 23

5. Cíl a metodika práce 26

5.1. Cíl práce 26

5.2. Metodika práce 26

6. Charakteristika vybraného podniku 28

6.1. Obecná charakteristika vybraného podniku 28

6.2. Charakteristika vybraného podniku z hlediska kapitálové struktury 28

6.3. Analýza vývoje podnikového kapitálu 31

6.4. Analýza tvorby pracovního kapitálu podniku 33

7. Výpočet poměrových ukazatelů 35

7.1. Ukazatele likvidity 35

7.1.1. Běžná likvidita 34

7.1.2. Čistý pracovní kapitál 36

7.1.3. Pohotová likvidita 37

7.1.4. Okamžitá likvidita 37
7.2. Ukazatele zadluženosti 38
7.2.1. Celková zadluženost 38
7.2.2. Míra finanční samostatnosti 39
7.2.3. Úrokové krytí 40
7.3. Ukazatele rentability 40
7.3.1. Rentabilita celkového vloženého kapitálu (ROA) 41
7.3.2. Rentabilita vlastního kapitálu (ROE) 42
7.3.3. Rentabilita tržeb 42
7.3.4. Rentabilita nákladů 43
7.4. Vyhodnocení výsledků relativních finančních ukazatelů 43
8. Závěr 45
9. Seznam použité literatury 46
10. Seznam tabulek 47
11. Seznam grafů 48

1. ÚVOD

Sektor podnikání zaznamenal mnoho změn v souvislosti se vstupem České republiky do EU. Proto je nezbytné, aby se každý podnik dokázal přizpůsobit podmínkám, které EU klade v oblasti podnikání. Stejně tak se ale podniky musejí neustále přizpůsobovat rostoucí konkurenci, hledat možnosti dalšího rozvoje a odstraňovat případné nedostatky.

Řízení každého podniku spočívá v rozhodování, a to především v rozhodování za podmínek nejistoty. Toto rozhodování je spojeno se získáváním informací ohledně výsledku hospodaření, financování majetku a hospodaření s peněžními prostředky. O každé z těchto oblastí podnik zpracovává výkazy, které slouží jak jejich interním, tak externím uživatelům. Ti mají však také zájem na tom, aby bylo z hospodaření podniku zřejmé, jaká je jeho finanční situace a jaké jsou nutné kroky k jeho ekonomické stabilitě. K tomu slouží finanční analýza, která analyzuje nezbytné účetní výkazy.

Důležitým faktorem ovlivňujícím finanční rovnováhu firmy je hospodaření s majetkem a kapitálem. Podnik by se měl zabývat zejména otázkou financování majetku. Pokud podnik nevěnuje této oblasti dostatečnou pozornost, dostane se většinou do platební neschopnosti z důvodu špatně zvoleného zdroje financování svého majetku. V konečné fázi to může přivést podnik k zániku. Proto důsledná a především pravidelná kontrola stavu majetku a kapitálu podniku a zároveň včasné přijetí nápravných opatření k obnovení strukturální rovnováhy může předejít mnohdy velmi závažným problémům fungování podniku.

2. MAJETKOVÁ A FINANČNÍ STRUKTURA PODNIKU

Každý podnik, který chce provozovat určitou činnost (vyrábět, prodávat zboží, přepravovat zboží či osoby, apod.), musí mít hospodářské prostředky (stroje, budovy, suroviny, patenty, licence, atd.). Konkrétní složení prostředků se označuje jako majetek. Zdroj, z něhož majetek vznikl se označuje jako kapitál (finanční krytí). Majetek podniku vyjadřuje, co podnik vlastní a kapitál vyjadřuje, komu to patří. Přehled, který zachycuje konkrétní složení majetku na levé straně a kapitálové zdroje na pravé straně, se nazývá bilance (rozvaha) podniku.

Hospodářský úspěch podniku závisí nejen na technické dokonalosti, vyspělosti, ale z velké části i na obchodní zdatnosti podniku. Její součástí je hlavně udržení majetkově finanční stability, tzn. schopnost podniku vytvářet a trvale udržovat správný vztah mezi majetkem a používaným kapitálem. (Synek, M a kol., 1999, Valach, J. a kolektiv, 1999)

Jedná se obecně o *tři základní otázky*:

- poměr mezi jednotlivými složkami majetku, tzn. majetková struktura
- poměr mezi jednotlivými druhy používaného kapitálu, tzn. finanční struktura
- vzájemný vztah mezi jednotlivými složkami majetku a jednotlivými druhy používaného kapitálu

2.1. Vymezení pojmu majetková struktura podniku

Majetkem podniku jsou všechny věci, peníze, pohledávky a jiné majetkové hodnoty, které vlastní podnikatel a slouží jeho podnikání. Chce- li podnik zahájit svou činnost, musí mít určité finanční zdroje, a to buď vlastní nebo cizí. Aby mohl podnik tuto činnost provozovat, potřebuje ale také kromě řídících pracovníků (dispozitivní faktor) a výkonných pracovníků hmotný a nehmotný majetek a materiál. To jsou tzv. hospodářské prostředky, jejichž konkrétní složení se nazývá majetek a jejichž souhrnné peněžní vyjádření jsou aktiva.

Pohled na majetek podniku a jeho strukturu poskytuje bilance (rozvaha) podniku. Základní funkcí bilance je poskytnout k určitému datu přehled o majetku podniku (aktivech) a finančním krytí majetku (pasivech). V bilanci jsou vykazovány stavy majetku, kapitálu, výsledek hospodaření (jako rozdíl mezi aktivy a pasivy) včetně vlastního kapitálu. Podnik

sestavuje bilanci minimálně jednou ročně, může však sestavovat i bilanci čtvrtletní, příp. měsíční.

V rozvaze jsou aktiva rozdělena do 4 hlavních částí:

- pohledávky za upsaný vlastní kapitál
- dlouhodobá aktiva
- oběžná aktiva
- ostatní aktiva

Pasiva jsou rozdělena do 3 hlavních částí :

- vlastní kapitál
- cizí zdroje
- ostatní pasiva

Při sestavování rozvahy se především zdůrazňuje přehlednost vykazovaných údajů a také je potřeba uspokojit uživatele zveřejněných informací, tzn. věřitele, akcionáře, banky, vedení podniku atd.

2.2. Struktura majetku podniku

Aktiva se v podniku člení především podle doby jejich použitelnosti, event. podle likvidity.

Členění aktiv :

1. **Dlouhodobý majetek** – slouží podniku déle než 1 rok, nespotřebovává se najednou, ale opotřebovává se (s výjimkou pozemků) a přenáší svou hodnotu ve formě odpisů do nákladů podniku.

Členění dlouhodobého majetku:

- Hmotný dlouhodobý majetek – pozemky, budovy, stroje, výrobní zařízení, tj. majetek podniku, který se opotřebovává. A dále pozemky, umělecká díla apod, tj. majetek, který se neopotřebovává .
- Nehmotný dlouhodobý majetek – patenty, licence, goodwill, ochranné známky,…
- Dlouhodobý finanční majetek – podíly ve sdružených podnicích, účasti, cenné investiční papíry

Dlouhodobý majetek se pořizuje koupí, vytvořením vlastní činností, bezúplatným nabytím, nebo převodem.

2. Oběžný majetek

V podniku se vyskytuje v různých formách, ve věcné formě jako suroviny, materiál, rozpracovaná výroba, hotové výrobky, v peněžní formě jako peníze v pokladně a na bankovních účtech, pohledávky, cenné papíry. Oběžný majetek je stále v pohybu, „obíhá“, jedna forma se mění ve druhou. Za peníze jsou nakoupeny suroviny, ty jsou přeměněny v nedokončené výrobky, ty pak v hotové výrobky, hotové výrobky v pohledávky, pohledávky na hotové peníze nebo na peníze na bankovních účtech. Čím rychleji se tento majetek obrací, tím větší přinese zisk. Oběžný majetek slouží podniku i k úhradě závazků a to především formou peněz, ale také i formou jiného oběžného majetku.

Členění oběžného majetku:

- Oběžný majetek ve věcné formě
  - zásoby (výrobní, nedokončené výroby, hotových výrobků, zboží)
- Oběžný majetek v peněžní formě
  - pohledávky
  - cenné papíry (krátkodobé)
  - peníze (v hotovosti, na účtech)
  - náklady příštích období

Nejvíce likvidní (přeměnitelné v peníze, rychle a beze ztrát použitelné) jsou peníze, popř. některé cenné papíry. U pohledávek nemá podnik jistotu, zda budou včas a v plné výši splaceny. Zásoby je v podstatě nemožné přeměnit v peníze, popř. by to byl velmi zdlouhavý postup.

Podle likvidity členíme aktiva na:

- aktiva 1. stupně likvidity – peníze v pokladně a nevázané pohledávky na účtech v peněžních ústavech, okamžitě splatné pohledávky
- aktiva 2. stupně likvidity – splatné pohledávky u odběratelů a jiné pohledávky
- aktiva 3. stupně likvidity – zásoby všeho druhu

Likviditu měříme poměrovými ukazateli.

Majetek podniku je v bilanci vykazován v netto hodnotách tak, že jsou uvedeny jeho hodnoty brutto (ocenění dle zákona o účetnictví), od kterých se odečítají oprávky a opravné položky k jednotlivým majetkovým položkám. Oprávky představují trvalé snížení hodnoty majetku (u dlouhodobého majetku), opravné položky vyjadřují přechodné snížení všech aktiv, pokud se při uzávěrce předpokládá, že klesla jejich hodnota.

Majetková struktura podniku je určena jak odvětvím, tak typem podniku. V obchodním podniku převažují zásoby zboží, ve výrobním podniku převažuje dlouhodobý majetek.

Výši celkové hodnoty majetku ovlivňují *3 základní faktory :*

- rozsah podnikových výkonů
- stupeň využití celkového majetku
- cena majetku

Růst podnikových výkonů zvyšuje požadavky na velikost majetku podniku, pokud je stejný stupeň jeho využití a stejné ceny. Přímý vliv na výši celkového majetku má změna ceny. Oceňování majetku podniku je jak teoreticky, tak prakticky velmi složitá záležitost a ovlivňuje kvalitu účetních informací o finanční situaci a zisku podniku.

Nadhodnocení majetku zvyšuje zisk podniku (často je toto praktikováno v podnicích s narušenou stabilitou, které chtějí udržet svou úvěruschopnost).

Podhodnocení majetku naopak zisk snižuje a tím může podnik ovlivnit základ daně, vytvářet skryté rezervy, které se nepromítnou do bilance (podniky, které podhodnocují svůj majetek, se snaží utajit zisk před státem, konkurencí, či před vlastními akcionáři)

2.2.2. Oceňování majetku podniku

Ocenění majetku podniku lze provést několika metodami (oceněním aktiv a pasiv, oceněním dividend, oceněním cash flow, burzovním oceněním). Ocenění aktiv má velký význam, protože ovlivňuje výši vykázaného zisku podniku (podcenění aktiv zisk snižuje a vytváří skryté rezervy, nadhodnocení aktiv zisk zvyšuje).

V jednotlivých zemích je určeno předpisy (obchodním či jiným zákonem), jak mají být aktiva oceňována. Obecně ale platí, že jednotlivá aktiva se oceňují individuálně tak, že celková hodnota aktiv se zjistí součtem jednotlivých položek. V podstatě oceňujeme v pořizovacích nebo výrobních cenách. Podle 4. direktivy Rady ES by měl podnik dodržovat tzv. zásadu bilanční opatrnosti, tzn. že pro oceňování aktiv v rozvaze platí princip nejnižší ceny a pro oceňování pasiv platí princip nejvyšší ceny a povinné tvorby rezerv.

Dlouhodobá hmotná aktiva jsou v rozvaze vykazována podle použitého principu buď ve dvou položkách (v pořizovací ceně a v položkách oprávky, která snižuje pořizovací cenu a zůstatkovou cenu – to je tzv. *brutto princip)*, nebo v jedné položce (v zůstatkové ceně) – to je tzv. *netto princip.*

Oceňování dlouhodobého majetku

Hmotný dlouhodobý majetek slouží podniku delší dobu, proto náklady na jeho pořízení nelze zahrnout do období, ve kterém byl pořízen. Náklady na pořízení investice nejsou v ekonomickém smyslu náklady podniku (ty vznikají až jeho použitím ve výrobě nebo provozu), ale jsou změnou jedné formy aktiv, tzn. peněz v jinou formu aktiv (stroj, budovu apod.) Hodnota dlouhodobého majetku postupně přechází ve formě odpisů do nákladů podniku. Odpisy představují snížení pořizovací ceny majetku na tzv. cenu zůstatkovou. Zůstatková cena se rovná rozdílu mezi pořizovací (vstupní) cenou a celkovou výší odpisů daného majetku.

Pro interní potřeby podniku se používá metoda reprodukčních cen, tzn. současných tržních cen, za které by se aktivum mohlo pořídit v současnosti.

Oceňování oběžného majetku

Pro hotovost, vklady na účtech a ceniny platí, že jejich nominální hodnota se rovná reálné hodnotě. Proto se oceňují nominální hodnotou. Na ceny zásob mají vliv změny tržní ceny, podle předpisů je ale možné je ocenit pouze do výše pořizovací ceny nebo výrobních nákladů. Při poklesu tržní ceny je možné ocenění zásob snížit.

Způsoby oceňování zásob :

- Průměrnými cenami – cena se rovná váženému aritmetickému průměru pořizovacích cen všech dodávek.
- Metoda FIFO – z anglického First in – First out , dodávka, která přišla do skladu jako první, odchází ze skladu jako první. Metoda FIFO je vhodná při poklesu cen, protože vykazovaný zisk je nižší.
- Metoda LIFO – Last in – First out, nejdříve se spotřebuje poslední dodávka. Tato metoda je vhodná při růstu cen, protože zmírňuje dopad inflace na zisk podniku. Pro daňové účely není metoda LIFO přípustná.

Pohledávky se oceňují v nominální účetní hodnotě, kterou lze někdy snížit o rezervy na nedobytné pohledávky.

Faktory ovlivňující majetkovou strukturu :

- technická náročnost výroby (ta ovlivňuje podíl stálého hmotného majetku)
- stupeň rozvinutosti peněžního a kapitálového trhu (vliv na pestrost finančního majetku v bilanci podniku)
- konkrétní ekonomická situace podniku a orientace jeho hospodářské politiky

2.3. Vymezení pojmu finanční struktura podniku

Finanční struktura podniku znamená strukturu zdrojů, ze kterých byl pořízen majetek podniku. Je zachycena v pasivech podniku. Vlastním kapitálem rozumíme kapitál, který vložil

do podniku sám podnikatel nebo skupina podnikatelů. Kapitál, který vložil do podniku věřitel se nazývá cizí kapitál, dluhy nebo závazky.

Velikost podnikového kapitálu závisí na :

- velikosti podniku – čím větší podnik, tím více kapitálu potřebuje
- stupni mechanizace, automatizace a robotizace – čím více techniky, tím větší je potřeba kapitálu
- rychlosti obratu kapitálu – čím rychlejší obrat, tím menší je kapitál
- organizaci odbytu – vlastní prodejní síť vyžaduje více kapitálu než prodej přes obchodní podniky

Pokud má podnik více kapitálu, než potřebuje, říkáme, že je **překapitalizován**. K tomu dochází, je-li dlouhodobým kapitálem financován oběžný majetek. Naopak, pokud má kapitálu méně, než potřebuje, je podnik **podkapitalizován**. K tomu dochází většinou v době expanze podniku, kdy se prudce rozšiřuje výroba a prodej, čímž rostou aktiva podniku, která nejsou kryta potřebnými finančními zdroji. To způsobuje zadluženost podniku u dodavatelů a financování dlouhodobého majetku krátkodobým cizím kapitálem.

Při zakládání podniku se potřebný kapitál stanoví v zakladatelském rozpočtu.

2.3.1. Vlastní kapitál jako zdroj financování podniku

Tj. kapitál, který patří majiteli nebo majitelům podniku a je hlavním nositelem podnikatelského rizika. Podíl vlastního kapitálu na celkovém kapitálu je ukazatelem finanční jistoty podniku. Vlastní kapitál se mění v závislosti na výsledku hospodaření podniku.

Vlastní kapitál v obchodní společnosti se skládá z několika složek:

Základní kapitál

Je tvořen peněžitými i nepeněžitými vklady společníků do společnosti. Společnosti s ručením omezeným a akciová společnost ho tvoří povinně a jeho výše se zapisuje do obchodního rejstříku. V a.s. vzniká vydáním neboli emisí akcií o určité nominální hodnotě. Ke zvýšení základního kapitálu u obchodní společnosti dochází novými vklady společníků

nebo příděly z nerozděleného zisku, u akciové společnosti úpisem nových akcií, nepeněžitými vklady, použitím části zisku. U akciové společnosti se základní kapitál snižuje pouze, pokud se snižují aktiva a.s. nebo došlo-li ke ztrátě, kterou nelze uhradit z rezervního fondu

Kapitálové fondy

Tj. externí kapitál, který získal podnik z vnějšku. Patří sem především emisní ážio, (kladný rozdíl mezi skutečnou prodejní cenou a nominální hodnotou akcie), dále se mohou tvořit kapitálové fondy z darů, dotací na pořízení dlouhodobého majetku, z vkladů společníků apod.

Fondy ze zisku

To je především rezervní fond, který slouží ke krytí ztrát a překonání nepříznivého průběhu hospodaření společnosti. Vytváří ho akciová společnost a spol. s r.o., družstvo vytváří tzv. nedělitelný fond. Nebo jsou tvořeny ještě další fondy na základě rozhodnutí společnosti jako sociální fond apod.

Nerozdělený zisk minulých let:

Znamená část zisku po odvodu daní, která se nerozděluje, ale slouží k dalšímu podnikání, je převedena do dalšího období. Nepředstavuje ani hotové peníze, ani peníze na účtech a není k dispozici pro žádné platby.

2.3.2. Cizí kapitál jako zdroj financování podniku

Cizí zdroje neboli kapitál je závazek podniku, který musí v určité době splatit. Podle doby, kdy je nutné tento závazek splatit jej rozdělujeme na *krátkodobý* a *dlouhodobý cizí kapitál* a dále pak jsou zde zahrnuty i rezervy a bankovní úvěry a výpomoci.

Krátkodobý cizí kapitál

Neboli krátkodobé dluhy, závazky podniku splatné do jednoho roku. Zahrnuje krátkodobé bankovní úvěry, dodavatelské úvěry (zboží na úvěr, tzn. v rozvaze označeno jako závazky z obchodního styku), přijaté zálohy od odběratelů (odběratelský úvěr), půjčky, částky dosud nevyplacených mezd a platů (závazky za zaměstnanci), nezaplacené daně, výdaje příštích období, dlužné dividendy apod.

Dlouhodobý cizí kapitál

Znamená dlouhodobé bankovní úvěry (např. hypoteční), vydané podnikové obligace a dlužní úpisy, leasingové dluhy a jiné dlouhodobé závazky.

Dalším zdrojem financování z cizích zdrojů jsou i rezervy, které jsou tvořeny na vrub nákladů podniku, tzn. snižují vykazovaný zisk. Jedná se o budoucí částku, kterou bude muset podnik vydat např. na opravy budov a strojů, financování nedobytných pohledávek nebo krytí kursových ztrát.

Podniky mohou vytvářet i tzv. latentní (tiché) rezervy. Ty vznikají nižším oceněním aktiv a vyšším oceněním dluhů. Zrychlené odpisování vytváří také latentní rezervu.

Použití cizího kapitálu je nákladné, tedy nákladem za jeho použití je úrok a ostatní výdaje spojené s jeho získáním, jako jsou bankovní poplatky, provize.

Důvody použití cizího kapitálu:

- nedostatečný vlastní kapitál pro založení podniku
- přechodný nedostatek vlastního kapitálu v době, kdy je ho potřeba
- poskytovateli cizího kapitálu nevznikají žádná práva pro řízení podniku
- cizí kapitál je obecně levnější než vlastní, tzn. že jeho použití zvyšuje rentabilitu podniku (za větší riziko vyžadují investoři větší odměnu)

Důvody proti použití cizího kapitálu :

- zvýšení zadluženosti snižuje finanční stabilitu podniku, roste nebezpečí bankrotu v období recese (úpadku podniku)

- každý další dluh je dražší a je obtížnější ho získat
- pokud je příliš vysoký podíl cizího kapitálu v podniku, omezuje to jednání managementu, které musí být přizpůsobeno věřitelům

3. SROVNÁNÍ STRUKTURY AKTIV A PASIV Z HLEDISKA LIKVIDNOSTI

3.1. Finanční rovnováha podniku

Podnik může dlouhodoběji existovat jenom tehdy, je–li schopen v termínech plnit svoje platební povinnosti (Wöhe, 1993). Finanční rovnováha podniku velmi úzce souvisí s platební schopností, protože základní podmínkou fungování podniku v tržní ekonomice je udržování platební schopnosti, což je i velmi důležitou součástí finančního řízení podniku. Platební schopnost podniku vypovídá o jeho finanční rovnováze (finančním zdraví). Udržování platební schopnosti podniku je výrazným symptomem zdravého finančního hospodaření firmy pro věřitele, banky, dodavatele, akcionáře a ostatní finanční investory (Valach, 1999).

Pokud podnik již nemůže dostát svým splatným závazkům, je finanční rovnováha narušena a podnik je nelikvidní. Jsou-li finanční problémy podniku pouze krátkodobého charakteru, tj. např. podniku nebyly uhrazeny splatné pohledávky, mluvíme o váznutí plateb neboli podlikviditě. Finanční nesnáze tohoto typu lze řešit podle okolností krátkodobým bankovním úvěrem. Pokud se jedná o trvalé zastavení plateb, mluvíme o platební neschopnosti, nelikviditě, která vede většinou podnik ke konkursu nebo vyrovnání.

Finanční rovnováhu podniku lze zajistit vhodnou formou financování majetku. Dlouhodobá aktiva mají být financována vlastním kapitálem a dlouhodobým cizím kapitálem. Oběžná aktiva mají být financována jak dlouhodobým cizím kapitálem (tzn. oběžná aktiva, která jsou v podniku vázána delší dobu), někdy i vlastním kapitálem, tak i krátkodobým cizím kapitálem (aktiva, která jsou v podniku vázána jen krátkodobě).

Aby podnik lépe určil, který majetek financovat kterým kapitálem, existují dvě pravidla financování.

3.2. Pravidla horizontální struktury majetku a kapitálu

3.2.1. Zlaté pravidlo financování majetku

Mezi dobou, během níž jsou vázány prostředky v majetku, tedy trváním jednotlivých požadavků na kapitál, a dobou, během níž je kapitál získaný pro jejich krytí k dispozici, musí

být shoda (Töndury-Gsell, 1948). Pro podnik je tedy důležité, aby kapitál neměl kratší lhůtu splatnosti, než jsou zapotřebí příslušné složky majetku. Pokud je respektováno toto pravidlo, měla by být podniku zajištěna platební schopnost. Ale při přesném souladu lhůt u investic a jejich financování postačují tržby z dlouhodobého majetku až do konce jeho životnosti právě ke splacení kapitálu a k výplatě úroků, a to pokud předpokládáme, že bude na trhu získána částka odpovídající odpisům a úrokům za cizí kapitál.

Respektování zlatého pravidla zajišťuje podniku likviditu jen za předpokladu, že :

- investované objemy kapitálu jsou v plné výši obratem uvolněny
- je možné prodloužení nebo substituce splatných částek kapitálu
- všechny splatné závazky mohou být splaceny z běžného provozu

3.2.2. Zlaté bilanční pravidlo financování majetku

Základem tohoto pravidla je, že dlouhodobý majetek má být financován z dlouhodobých zdrojů, tj. dlouhodobým cizím i vlastním kapitálem. V širším pojetí lze říci, že kromě dlouhodobého majetku by měl být z dlouhodobých zdrojů financován také dlouhodobě vázaný oběžný majetek (tj. minimální zásoby surovin, zboží, které je nutné k udržení chodu podniku). Ostatní oběžný majetek je možné financovat z krátkodobých zdrojů.

Nedostatkem tohoto pravidla je, že při jeho aplikaci nedokáže podnik rozhodnout, zda financovat majetek z vlastních či cizích zdrojů. To je ovlivněno mnoha činiteli, jako např. výší úroků v porovnání s rentabilitou vlastního kapitálu, situací na kapitálovém trhu apod.

Finanční rovnováha podniku však závisí i na likviditě majetku.

3.3. Vymezení pojmu likvidita (platební schopnost)

Můžeme ji také charakterizovat jako schopnost podniku krýt své závazky v požadované výši a čase peněžními prostředky, aniž by byl narušen bezporuchový chod podniku.

Platební schopností podniku označujeme také poměr peněžních prostředků a splatných závazků. Proto může vznikat nesoulad mezi okamžitou platební situací podniku a dlouhodobou finanční rovnováhou, mezi platební schopností a vývojem zisku či tržní ceny

akcií. Vyrovnaná finanční situace, růst zisku a tržní ceny akcií jsou podmínkou pro příznivou platební situaci podniku v dlouhém období.

Existují ale i situace, kdy se podnik v příznivé finanční situaci dostane do dočasných platebních obtíží, nebo naopak i přes dlouhodobě se vyvíjející nepříznivou finanční situaci je podnik schopen své závazky k určitému okamžiku hradit. To je důvodem, proč by měl podnik velmi opatrně odhadovat očekávaný příliv peněžních prostředků, vzhledem k možnosti odbytových potíží, nedobytnosti pohledávek nebo prodlení v jejich splacení. Naproti tomu by ale neměly být úbytky peněžních prostředků rozpočtovány příliš omezeně, z důvodu možného růstu cen nebo neočekávaných výdajů.

Pojem likvidita se používá ve dvou významech :

1. Likvidita majetku, kdy likviditou se rozumí vlastnosti majetkových složek podniku být více nebo méně lehce použity jako platební prostředky nebo na platební prostředky přeměněny. Takto pojímaná likvidita se v podstatě omezuje na likvidnost jednotlivých součástí majetku podniku (Wöhe, 1993).

Časový úsek, v němž jsou podnikovým obratem uvolněny prostředky vázané v jednotlivých součástech majetku se nazývá období vlastní likvidity. Některé části majetku jsou téměř okamžitě převoditelné na peníze (př. krátkodobé cenné papíry), některé velmi obtížně (speciální stroje, zařízení apod.). Podnik může zajišťovat svou platební schopnost tím snáze, čím likvidnější formy majetku vlastní, proto by měl (v rámci technických a ekonomických omezení) vkládat peníze do co nejlikvidnějších aktiv.

2. Likvidita podniku, kdy se jako likvidita označuje vztah krytí, tj. k určitému okamžiku daný vztah mezi disponibilními platebními prostředky a splatnými závazky (Wöhe, 1993). Vždy je požadováno krytí pohotovými prostředky nebo majetkovými součástmi transformovatelnými v krátké době na peněžní prostředky. V tomto smyslu můžeme likviditu charakterizovat jako "schopnost dostát všem platebním povinnostem a nevyhnutelným platbám v daném termínu". Z tohoto pohledu představuje likvidita vztah mezi majetkovou a kapitálovou strukturou podniku a jedním z ukazatelů platební schopnosti je stupeň likvidity.

Obecně platí, že vyšší likvidita (vyšší podíl aktiv s vyšším stupněm likvidity, především peněz a pohledávek) snižuje nebezpečí platební neschopnosti podniku, ale současně snižuje výnosnost podniku (peníze v pokladně mají nulovou výnosnost, peníze na účtech velmi nízkou). Výnosnost zvyšují především nové stroje a technologie, nové druhy materiálu apod., tj. málo likvidní aktiva (Synek, 1999). Proto by mělo být finančním cílem

podniku udržovat takovou platební schopnost, aby v podniku nebyly drženy nadměrné peněžní prostředky, které nepřinášejí žádný nebo jen nízký efekt.

Pro podnik je nevýhodná nejen platební neschopnost, ale i nadbytečná likvidita, tj. krytí peněžními prostředky ve větší výši než je jejich potřeba. Mnohdy bývá v takovém případě dosaženo menšího zúročení likvidních rezerv a není tak docíleno optimálního využití finančních prostředků podniku.

Likvidita hraje také velmi důležitou roli při rozhodování o financování podniku. Vlastní kapitál není náročný na pravidelné placení úroků, tzn. na termínovanou zátěž likvidity výplatami úroků, jako je to u kapitálu cizího. Proto je nevýhodou cizího kapitálu, že úroky musí být placeny i pokud je podnik ve ztrátě.

Je obecně známé, že krátkodobý kapitál je levnější než dlouhodobý. Zároveň platí, že čím je delší časový horizont, tím větší je riziko a tím větší je požadovaná výnosnost investovaného kapitálu.

Přebytek oběžného majetku nad krátkodobým cizím kapitálem nazýváme **čistý pracovní kapitál** nebo jen pracovní kapitál, který patří do skupiny rozdílových ukazatelů finanční analýzy (Synek, 1999). Čistý pracovní kapitál představuje částku volných prostředků (nejlépe ve formě peněz), která zůstane podniku k dispozici po úhradě všech běžných závazků.

ČPK = oběžný majetek – (krátkodobé závazky + krátkod. bank. úvěry)

Podstatou čistého pracovního kapitálu je, že reprezentuje část oběžného majetku financovaného z dlouhodobého kapitálu.

Lze říci, že čistý pracovní kapitál měří velikost relativně volné částky kapitálu, která není vázána na krátkodobé závazky. Funguje-li podnik správně a má-li racionálně nastavený rozměr pracovního kapitálu, pak platí, že pracovní kapitál se mění v závislosti na tržbách (Kislingerová, 2001). Proto je při finanční analýze podniku důležité sledovat vývoj kvality pracovního kapitálu, tzn. kde, ve kterých položkách se pohyb odehrává, zda v nejméně či nejvíce likvidních částech majetku.

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
Ústřední knihovna
Studentská 13
370 05 České Budějovice

4. HODNOCENÍ FINANČNÍ ROVNOVÁHY PROSTŘEDNICTVÍM RELATIVNÍCH FINANČNÍCH UKAZATELŮ

4.1. Analýza relativních finanční ukazatelů

Relativní, neboli finanční poměrové ukazatele, jsou základním metodickým ukazatelem finanční analýzy. Tyto ukazatele slouží podniku k tomu, aby byl schopen analyzovat vzájemné vazby a souvislosti mezi ukazateli z účetních výkazů, kde jsou uváděny absolutní ukazatele.

Ukazatele jsou shrnovány do soustav, které mají buď paralelní nebo pyramidální uspořádání. Rozdíl v uspořádání spočívá v tom, že v paralelním uspořádání mají ukazatele stejný význam a jsou uspořádány pouze podle základní obsahové shody popisovaného jevu. V pyramidové soustavě je znázorněn rozklad jednoho ukazatele, tzn., že pyramida slouží k objasnění příčin ovlivňujících vybraný vrcholový ukazatel.

Každý, kdo zpracovává finanční analýzu, se musí řídit především účelem, pro který ji připravuje (Kislingerová, 2001). Proto konstrukce a výběr ukazatelů musí odpovídat tomu, co chceme změřit. Hlavní důraz je kladen na vypovídací schopnost ukazatelů, vzájemné vazby a závislosti, způsob interpretace a hodnocení. Pro vypočtené ukazatele nelze stanovit pevné či doporučené hodnoty.

Při konstrukci a třídění poměrových ukazatelů lze vycházet především ze základního obsahu finančního řízení, které je většinou orientováno na : (Kislingerová, 2001)

- získávání kapitálu (pasiv), tj. absolutní rozměr a struktura v členění na krátkodobé a dlouhodobé zdroje
- rozhodování o velikosti a struktuře majetku (aktiv)
- rozdělování výsledku hospodaření
- analýzu a kontrolu hospodářské činnosti

Na základě tohoto rozdělení získáme 5 stěžejních skupin ukazatelů :

- ukazatele likvidity
- ukazatele zadluženosti
- ukazatele rentability (výnosnosti)
- ukazatele aktivity
- ukazatele tržní efektivity

Z hlediska rozboru majetkové a finanční struktury a pro zhodnocení finanční rovnováhy podniku mají největší význam ukazatele likvidity, zadluženosti a rentability.

4.1.1. Ukazatele likvidity

Likvidita je nezbytnou součástí hodnocení výkonnosti podniku. Podnik, který není schopen uhradit své závazky, není rentabilní. Proto musí disponovat dostatečným množstvím peněžních prostředků, aby byl schopen v daný čas a v daném místě závazky splatit. Při hodnocení ukazatelů likvidity naráží podnik na problém, na jedné straně se snaží o udržení likvidity na co nejnižší úrovni (vysoce likvidní majetek nepřináší podniku žádný zisk), na druhé straně však podnik potřebuje vytvářet předpoklad pro likviditu (vlastnit majetek rychle přeměnitelný na peněžní prostředky).

Ukazatele likvidity vycházejí v čitateli z oběžného majetku, který je právě podle likvidity uspořádán, tj. od nejméně likvidních zásob, přes pohledávky až po nejlikvidnější peníze. Ve jmenovateli pak tyto ukazatele počítají s krátkodobými závazky. Výsledkem je okamžitá schopnost podniku splácet své závazky.

V praxi rozlišujeme 3 nejdůležitější ukazatele likvidity :

- běžnou likviditu
- pohotovou likviditu
- okamžitou neboli peněžní likviditu

Běžná likvidita

Ukazatel běžné likvidity vyjadřuje, kolikrát pokrývají oběžná aktiva krátkodobé závazky podniku (Valach, 1999).

běžná likvidita = oběžná aktiva / krátkodobé závazky

Běžná likvidita slouží především jako informace pro krátkodobé věřitele podniku o tom, jak jsou jejich investice chráněny hodnotou majetku, protože věřitelé podstupují určité riziko, že jim nebudou splaceny závazky, které vůči nim podnik má.

Obecně platí, že čím vyšší je tento ukazatel, tím je větší pravděpodobnost udržení platební schopnosti podniku. Ve světě se tato hodnota pohybuje v rozmezí od 1,5 do 2,5. V období recese může podnik zaznamenat růst tohoto ukazatele z důvodu snižování oběžných aktiv i krátkodobých závazků. Naopak v období konjunktury, kdy dochází k rozvoji provozní činnosti podniku, se jednotlivé položky oběžných aktiv zvyšují a současně se zvyšují i krátkodobé závazky. To má za následek pokles ukazatele běžné likvidity. Může proto nastat situace, kdy pokles běžné likvidity znamená úspěšný rozvoj podnikatelské činnosti a růst běžné likvidity znamená nepříznivý vývoj činnosti podniku.

Nevýhodou běžné likvidity je, že nezohledňuje strukturu oběžných aktiv z hlediska jejich likvidity a dále nebere v úvahu strukturu krátkodobých závazků z hlediska doby splatnosti. Protože se běžná likvidita vypočítává jednorázově, nevyjadřuje vývoj platební schopnosti podniku během roku (Valach, 1999).

Pohotová likvidita

Pohotová likvidita přesněji vyjadřuje schopnost podniku dostát krátkodobým závazkům.

pohotová likvidita = (oběžná aktiva – zásoby) / krátkodobé závazky

V čitateli jsou odečteny položky zásob, ale ještě zde zůstávají pohledávky. Proto je čitatel vhodné upravit také o nedobytné pohledávky, nebo pohledávky, jejichž dobytnost je pochybná (tj. pohledávky po lhůtě splatnosti), protože likvidnost takového majetku je velmi nízká.

Čím vyšší je hodnota pohotové likvidity, tím menší plyne riziko pro věřitele. Naopak pro majitele podniku nebo akcionáře je příznivější nižší hodnota ukazatele, protože vysoká hodnota ukazatele znamená, že značná část oběžných aktiv podniku je vázána ve formě pohotových prostředků, které přinášejí malý nebo žádný zisk. Z toho plyne, že nadměrná výše peněžních prostředků vede k neefektivnímu využívání kapitálu vloženého do podniku a ovlivňuje jeho celkovou výnosnost.

Podnik by měl sledovat vývoj hodnoty pohotové likvidity v čase. Z analytických důvodů je vhodné porovnávat pohotovou likviditu s běžnou likviditou. Oba ukazatele společně tvoří ukazatel běžné finanční situace.

Okamžitá (peněžní) likvidita

okamžitá likvidita = peněžní prostředky / krátkodobé závazky

Tento ukazatel likvidity doplňuje dva výše uvedené. Měří schopnost podniku hradit splatné závazky k určitému datu svými peněžními prostředky.

4.1.2. Ukazatele zadluženosti

Pojmem zadluženost vyjadřujeme skutečnost, že podnik používá k financování svých aktiv a činnosti cizí zdroje, dluh (Valach, 1999). Hlavní zájem akcionářů, kteří poskytují rizikový kapitál se soustřeďuje na míru rizika a míru výnosnosti vloženého kapitálu, pro ně je informace o zadluženosti podniku velmi důležitá.

Ukazatele zadluženosti informují o úspěšnosti práce managementu při získávání dodatečných zdrojů pro financování podniku (Kislingerová, 2001)

Obecně platí, že vlastní kapitál má být pokud možno vyšší než cizí z důvodu nutnosti splacení cizího kapitálu. Nízký poměr vlastního ku cizímu kapitálu je známkou finanční slabosti podniku, protože ten se spoléhá na cizí kapitál. V takovém případě nesou riziko podnikání věřitelé a to může vést k obtížím při získávání úvěru.

V praxi existují dva způsoby stanovení ukazatelů zadluženosti, v závislosti na tom, zda vycházíme z rozvahy podniku nebo z výsledovky.

1. **Vycházíme z rozvahy** a počítáme rozsah, ve kterém dluhy financují aktiva.

Ukazatele vycházející z rozvahy vedou k rozboru vzájemných vztahů mezi položkami závazků, vlastního kapitálu a celkového kapitálu. Patří sem :

- celková zadluženost
- míra finanční samostatnosti

Celková zadluženost

celková zadluženost = celkové závazky / celková aktiva

Tento ukazatel je základní pro hodnocení zadluženosti podniku. Obecně platí, že čím vyšší je hodnota ukazatele, tím vyšší je zadluženost a současně i riziko věřitelů a akcionářů. Ukazatel je vždy nutné posuzovat v souvislosti s celkovou výnosností, kterou podnik dosahuje z celkového vloženého kapitálu, i v souvislosti se strukturou cizího kapitálu.

Míra finanční samostatnosti

míra finanční samostatnosti = vlastní kapitál / celková aktiva

Vyjadřuje míru, v jaké jsou aktiva podniku financována akcionáři. Tento ukazatel se využívá pro hodnocení hospodářské a finanční stability podniku. S ukazatelem likvidity bývá ukazatel poměru vlastního kapitálu a celkových aktiv považován za nejvýznamnější ukazatel pro hodnocení celkové finanční situace podniku.

2. **Vycházíme z výsledovky** a počítáme krytí nákladů na cizí kapitál (úroků a dalších poplatků) provozním ziskem.

Ukazatel úrokového krytí

ukazatel úrokového krytí = zisk před úroky a zdaněním / úroky

Tento ukazatel patří ke klíčovým ukazatelům zadluženosti. Z jeho konstrukce plyne, kolikrát může klesnout zisk, aby byl podnik stále ještě schopen „obsloužit“ cizí zdroje na

stávající úrovni (Kislingerová, 2001). Ukazatel úrokového krytí slouží jako zdroj informací pro investory v souvislosti s bezpečností investic.

Je-li hodnota ukazatele rovna 1, znamená to, že veškerý efekt vyprodukovaný podnikem bude vynaložen na krytí úroků z cizího kapitálu.

Pokud podnik používá k financování cizích zdrojů, pak cenu za cizí kapitál, tj. úrok, zahrnuje do nákladů a tím dochází ke snížení daňové základny. Tento efekt se nazývá pákový efekt. V souvislosti s financováním z cizích zdrojů nese však podnik i rizika, že každý další dluh bude dražší, nebo věřitel neposkytne kapitál vůbec. Podniky, které dosahují vyššího růstu tržeb a zisku, mohou využívat cizí kapitál ve větší míře, protože budou schopny platit fixní úroky.

4.1.3. Ukazatele rentability

Rentabilita, resp. výnosnost vloženého kapitálu je měřítkem schopnosti podniku vytvářet nové zdroje, dosahovat zisku použitím investovaného kapitálu (Valach, 1999).

Ukazatele rentability se používají k hodnocení celkové efektivnosti podniku.Vyjadřujeme pomocí nich intenzitu využívání, reprodukce a zhodnocení kapitálu vloženého do podniku.

Obecně lze vyjádřit rentabilitu jako poměr zisku a vloženého kapitálu.

rentabilita = zisk / vložený kapitál

V čitateli se mohou vyskytovat různé modifikace zisku, EBDIT (zisk před úroky, odpisy a zdaněním), EBIT (zisk před úroky a zdaněním), EBT (zisk před zdaněním a EAT (zisk po zdanění neboli čistý zisk).

Podle významu pojmu vložený kapitál počítáme 3 druhy rentability :

- rentabilita celkových vložených prostředků (ROA)
- rentabilita vlastního kapitálu (ROE)
- rentabilita tržeb
- rentabilita nákladů

Rentabilita celkových vložených prostředků (ROA)

ROA = zisk / celkový aktiva

Tento ukazatel je považován za klíčové měřítko rentability, protože poměřuje zisk s celkovými aktivy investovanými do podnikání bez ohledu na to, z jakých zdrojů jsou financována (Kovanicová, 1997). Ukazatel ROA vyjadřuje celkovou efektivnost podniku. Do čitatele se obvykle dosazuje částka zisku před zdaněním a úroky. Potom ukazatel informuje o tom, jaká by byla rentabilita podniku, kdyby neexistovala daň ze zisku. Pro praktické využití se však počítá s daní, protože je přirozenou součástí ekonomického prostředí, která musí být při všech ekonomických propočtech zohledněna.

Rentabilita vlastního kapitálu (ROE)

RVK = čistý zisk / vlastní kapitál

Takto lze vyjádřit výnosnost kapitálu vloženého do podniku akcionáři, kteří mohou zjistit, zda je jejich kapitál reprodukován s intenzitou odpovídající riziku investice. Zhodnocení vlastního kapitálu by mělo být takové, aby pokrývalo obvyklou výnosovou míru a rizikovou prémii, jinak je podnik v podstatě odsouzen k zániku. To plyne z faktu, že investor požaduje z rizikovější investice vyšší míru výnosnosti.

Součástí analýzy rentability je rozklad syntetických ukazatelů na ukazatele dílčí, který nazýváme Du Pont analýza, neboli pyramidový rozklad rentability.

Rentabilita tržeb

rentabilita tržeb = čistý zisk / tržby

Vyjadřuje schopnost podniku dosahovat zisku při dané úrovni tržeb, tzn. kolik dokáže podnik vyprodukovat na 1 Kč tržeb (Valach, 1999). Rentabilita tržeb tvoří základ efektivnosti celého podniku. Je-li v tomto ukazateli dosahováno trvale přiměřené úrovně, lze se domnívat, že i ostatní aspekty budou přiměřené (Kislingerová, 2001).

Rentabilita nákladů

rentabilita nákladů = čistý zisk / celkové náklady

Tento ukazatel charakterizuje, kolik čistého zisku připadá na jednotku nákladů. Vyjadřuje, kolik Kč čistého zisku podnik získá vložením 1 Kč celkových nákladů a jak podnik zhodnotil vložené náklady.

5. CÍL A METODIKA PRÁCE

5.1. Cíl práce

Cílem této práce je na základě teoretických znalostí získaných studiem a za pomoci vedoucí práce a podnikového vedení objektivně zhodnotit hospodaření firmy ABC, spol. s r.o. a jeho celkovou finanční rovnováhu v letech 2001 až 2004.

Dalším cílem je odhalit oblasti, kde by mohlo docházet k nežádoucímu vývoji a navrhnout případná opatření. Následně analyzovat silné a slabé stránky podnikání firmy ABC, spol. s r.o. a dospět k určitým závěrům o celkové finanční situaci podniku. Provedením rozboru hospodaření vytvořit firmě přehled o finanční vyrovnanosti či nevyrovnanosti za sledované období.

5.2. Metodika práce

Práce je zaměřena na zhodnocení činnosti podniku a zejména na posouzení jeho finanční rovnováhy. Finanční analýza byla provedena a aplikována v konkrétních podmínkách skutečně existujícího podniku, který si však nepřál být jmenován, proto je použit název ABC, spol. s r.o. Podklady pro výpočet ukazatelů, údaje v tabulkách a grafech jsou použity ze základních výkazů a to z rozvahy a výkazů zisků a ztráty.

První část práce je teoretická a je zaměřena na majetkovou a finanční strukturu podniku, srovnání majetkové a kapitálové struktury podniku z hlediska likvidnosti a hodnocení finanční rovnováhy podniku pomocí relativních finančních ukazatelů.

Praktická část obsahuje v úvodu základní informace o firmě, na kterou je práce aplikována. Dále pak je podnik charakterizován z hlediska kapitálové struktury a vývoje kapitálu za sledované čtyřleté období. Poté následuje výpočet relativních poměrových ukazatelů. Tento výpočet je zaměřen na zhodnocení finanční rovnováhy podniku s cílem odhalit slabé a silné stránky podnikové činnosti. V poslední části jsou pak vyhodnoceny výsledky výpočtů a možné návrhy na zlepšení finanční situace podniku.

Použité vzorce jsou uvedeny v tabulce 1.

Tabulka 1 : Přehled použitých vzorců

Ukazatel	Vzorec
Běžná likvidita	Oběžná aktiva / krátkodobé závazky
Čistý pracovní kapitál (ČPK)	Oběžná aktiva – (krátkod. závazky + krátkod. bank. úvěry)
Pohotová likvidita	(Oběžná aktiva – zásoby) / krátkod. závazky
Okamžitá likvidita	Peněžní prostředky / krátkodobé závazky
Celková zadluženost	Cizí kapitál / celková aktiva
Míra finanční samostatnosti (MFS)	Vlastní kapitál / celková aktiva
Úrokové krytí	EBIT / Nákladové úroky
Rentabilita vloženého kapitálu (ROA)	EBIT / celková aktiva
Rentabilita vlastního kapitálu (ROE)	Čistý zisk / vlastní kapitál
Rentabilita tržeb	Čistý zisk / tržby
Rentabilita nákladů	Čistý zisk / celkové náklady

6. CHARAKTERISTIKA VYBRANÉHO PODNIKU

6.1. Obecná charakteristika vybraného podniku

Firma ABC, spol. s r.o., se sídlem v Českých Budějovicích vznikla na jaře v roce 1992. Byla založena jedním společníkem. Základní kapitál firmy tvoří 100 tis. Kč. Jménem firmy jedná její zakladatel.

Předmět činnosti firmy tvoří :

- nákup zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej
- zemědělství a lesnictví, včetně prodeje nezpracovaných zemědělských a lesních výrobků za účelem zpracování nebo dalšího prodeje

Další části práce se zabývá charakteristikou kapitálové struktury firmy ABC, spol. s r.o. za poslední čtyři roky.

6.2. Charakteristika vybraného podniku z hlediska kapitálové struktury

Při pohledu na kapitálovou strukturu majetku (údaje z tabulky 2 a 3) je zřejmé, že značně převažuje kapitál cizí nad kapitálem vlastním. Během sledovaného období připadá na cizí kapitál vždy více než 70 % z celkového podnikového kapitálu (graf 1).

Vlastní kapitál dosahuje ve všech čtyřech letech záporných hodnot, nejnižší hodnoty dosahuje v roce 2002, téměř –32% (viz tabulka 3). Od roku 2002 však podíl vlastního kapitálu na celkové bilanční sumě pasiv roste. Vzhledem k tomu, že firma má právní formu společnosti s ručením omezeným a byla založena jedním společníkem, je základní kapitál ve výši 100 tis. Kč tvořen již splaceným vkladem zakladatele. V celkovém objemu zdrojů je základní kapitál zastoupen po celé sledované období přibližně 0,48 %. Povinností podniku je v prvním roce, kdy podnik vykáže zisk, vytvořit zákonný rezervní fond, který každoročně doplňuje o určitou část z čistého zisku. Rezervní fond firma udržuje během hodnocených čtyř let na úrovni mezi 0,02-0,03 %. Vnitřní strukturu kapitálu dále tvoří výsledek hospodaření minulých let. Jeho podíl na celkovém kapitálu podniku je záporný po celé sledované období a při pohledu na jeho absolutní výši lze konstatovat, že má rozkolísaný vývoj (viz tabulka 2). Poslední součástí podnikového kapitálu je výsledek hospodaření běžného účetního období.

Kromě roku 2002, kdy byl jeho podíl záporný, -9,92 %, má v ostatních sledovaných letech téměř stabilní podíl a to v průměru 9,5% z celkové bilanční sumy pasiv.

Tabulka 2 : Přehled podnikového kapitálu v letech 2001 – 2004 (k 31.12. – v tis. Kč)

Položka	2001	2002	2003	2004
KAPITÁL CELKEM	**18 257**	**19 991**	**23 305**	**23 778**
Vlastní kapitál	-4 338	-6 322	-4 199	-1 795
základní kapitál	100	100	100	100
rezervní fond	5	5	5	5
výsledek hospodaření minulých let	-6 288	-4 443	-6 427	-4 304
výsledek hosp. běžného úč. období	1 845	-1 984	2 123	2 404
Cizí kapitál	18 298	20 994	19 934	18 717
Dlouhodobé závazky	-	-	10 450	10 449
Krátkodobé závazky	16 832	19 990	9 096	8 268
závazky z obchodních vztahů	5 701	7 834	6 260	-
závazky ke společníkům	257	1 210	1 664	-
závazky k zaměstnancům	214	242	223	-
závazky ze sociálního zabezpečení	123	127	128	-
daňové závazky a dotace	0	42	57	-
krátkodobé přijaté zálohy	0	0	672	-
dohadné účty pasivní	162	363	8	-
jiné závazky	10 537	10 535	84	-
Bankovní úvěry a výpomoci	1 466	1 004	388	0
Časové rozlišení	4 135	4 956	7 570	6 856

Velkou pozornost je třeba věnovat cizímu kapitálu, jehož užívání ovlivňuje jak současnou, tak i budoucí finanční situaci podniku a hospodaření s ním je spojeno s mnoha riziky. Z údajů z tabulek 2 a 3 je na první pohled zřejmé, že cizí kapitál tvoří dominantní složku ve vnitřní struktuře podnikových zdrojů. Největší podíl na podnikovém kapitálu zaznamenává v letech 2001 a 2002 a to více než 100 %.

Ve vnitřní struktuře kapitálu podniku jsou během celého sledovaného období nejvíce zastoupeny krátkodobé závazky, které tvoří v letech 2001 a 2002 přibližně 95 % celkového

kapitálu. To bylo způsobeno velkým podílem závazků z obchodních vtahů, které tvořily přibližně okolo 30 % a jinými závazky, které hlavně v letech 2001 a 2002 tvořily kolem 50 % z celkových zdrojů podniku. Podnik by měl věnovat maximální pozornost době jejich úhrady a zároveň zajistit optimální relaci s dobou inkasa pohledávek. Dále se pak v letech 2003 a 2004 na celkové bilanční sumě pasiv výrazně podílely i dlouhodobé závazky a to přibližně ze 40 %. V průběhu sledovaného období získala firma jen malou část podnikového kapitálu přijetím bankovních úvěrů, které mají klesající tendenci a v roce 2004 je jejich hodnota dokonce nulová.

Tabulka 3 : Přehled podnikového kapitálu v letech 2001 – 2004 (k 31.12. – v %)

Položka	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**
KAPITÁL CELKEM	100	100	100	100
Vlastní kapitál	-23,76	-31,62	-18,02	-7,55
základní kapitál	0,55	0,5	0,43	0,42
rezervní fond	0,03	0,03	0,02	0,02
výsledek hospodaření minulých let	-34,44	-22,23	-27,58	-18,10
výsledek hosp. běžného úč. období	10,11	-9,92	9,11	10,11
Cizí kapitál	100,2246	105,02	85,54	78,72
Dlouhodobé závazky	-	-	44,84	43,94
Krátkodobé závazky	92,19	99,99	39,03	34,77
závazky z obchodních vztahů	31,23	39,19	26,86	-
závazky ke společníkům	1,41	6,05	7,14	-
závazky k zaměstnancům	1,17	1,21	0,96	-
závazky ze sociálního zabezpečení	0,67	0,64	0,55	-
daňové závazky a dotace	-	0,21	0,24	-
krátkodobé přijaté zálohy	-	-	2,88	-
dohadné účty pasivní	0,89	1,82	0,03	-
jiné závazky	57,71	52,70	0,36	-
Bankovní úvěry a výpomoci	8,03	5,02	1,66	0
Časové rozlišení	22,65	24,79	32,48	28,83

6.3. Analýza vývoje podnikového kapitálu

Uplynulý vývoj hospodaření podnikovým kapitálem lze hodnotit na základě tabulky 4. Na první pohled je zřejmé, že se ve sledovaném období podniku dařilo každým rokem navyšovat souhrnný objem vlastního kapitálu, což je nejvíce patrné v roce 2002. Vlastní kapitál vzrostl za dané období o více než 2 543 tis. Kč. Podstatu celé kapitálové struktury firmy však tvoří v průběhu období cizí kapitál, přičemž údaje z tabulky 4 zaznamenávají poměrně rozkolísaný vývoj.

Tabulka 4 : Meziroční změny podnikového kapitálu v letech 2001 – 2004
(k 31.12. – v tis. Kč)

Položka	**2002-2001**	**2003-2002**	**2004-2003**	**2004-2001**
KAPITÁL CELKEM	1 734	3 314	473	5 521
Vlastní kapitál	-1 984	2 123	2 404	2 543
základní kapitál	-	-	-	-
rezervní fond	-	-	-	-
výsledek hospodaření minulých let	1 845	-1 984	2 123	1 984
výsledek hosp. běžného úč. období	-3 829	4 107	281	559
Cizí kapitál	2 696	-1 060	-1 217	417
Dlouhodobé závazky	-	-	-1	-
Krátkodobé závazky	3 158	-10 894	-828	-8 564
závazky z obchodních vztahů	2 133	-1 574	-	-
závazky ke společníkům	953	454	-	-
závazky k zaměstnancům	28	-19	-	-
závazky ze sociálního zabezpečení	4	1	-	-
daňové závazky a dotace	42	15	-	-
krátkodobé přijaté zálohy	-	672	-	-
dohadné účty pasivní	201	-355	-	-
jiné závazky	-2	-10 451	-	-
Bankovní úvěry a výpomoci	-462	-616	-	-
Časové rozlišení	821	2 614	-714	2 721

Rozkolísaný vývoj zaznamenal i výsledek hospodaření minulých let, který dosáhl ve všech sledovaných letech záporných hodnot. Přibližně stejných hodnot dosáhl v letech 2001 a 2003 a v letech 2002 a 2004. Naopak u výsledku hospodaření běžného účetního období si lze všimnout rostoucí tendence od roku 2002 a podnik tak byl kromě roku 2002 ziskový.

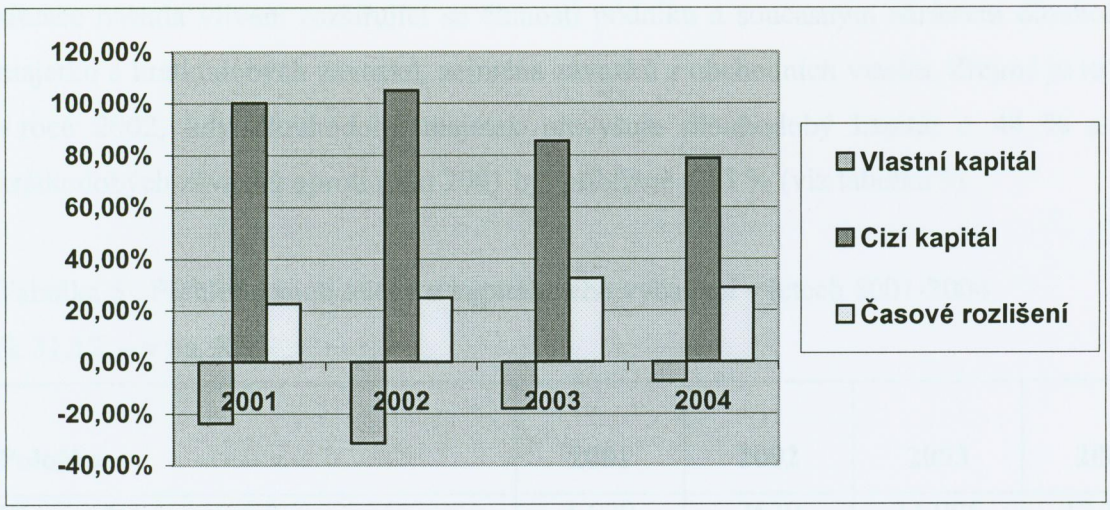
Klesající trend nastává při hospodaření firmy s cizím kapitálem. Nejvyšší podíl zaznamenal v roce 2002, kdy tvořil 105 % z celkových pasiv podniku, přibližně 20,9 mil. Kč. V roce 2004 pak ale jeho podíl na celkové bilanční sumě pasiv klesl na necelých 79 %, což je pokles o 2,227 mil. oproti roku 2002. O velký nárůst cizího kapitálu v roce 2002 se zasloužily největší měrou krátkodobé závazky.

Krátkodobé závazky, resp. závazky z obchodních vztahů se významně podílejí na financování podnikatelské činnosti analyzované firmy. Počátkem sledovaného období vykazovaly rostoucí trend, od roku 2003 je patrný záměr podniku dosáhnout plynulého snižování jejich objemu i podílu, který zaujímají v celkovém kapitálu. Tato snaha vyvrcholila v roce 2004, kdy se podniku podařilo snížit krátkodobé závazky o více než 10 % oproti předchozímu období. U bankovních úvěrů je patrný klesající vývoj. V roce 2001 byl jejich podíl na celkovém podnikovém kapitálu přibližně 8 %, na konci sledovaného období byl jejich podíl nulový. Tato skutečnost je pro podnik pozitivní z hlediska rizika spojeného se získáváním podnikového kapitálu.

Rovnoměrný vývoj je charakteristický pro dlouhodobé závazky, které se na kapitálových zdrojích hodnoceného podniku podílely ve všech čtyřech sledovaných letech přibližně z 50 %. V letech 2001 a 2002 byly však zahrnuty do krátkodobých závazků a to jako jiné závazky (viz tabulka 2 a 3).

Kolísavého vývoje si lze všimnout u složky časového rozlišení. Oproti roku 2001 zaznamenala tato položka nárůst o 2,721 mil., což je přibližně o 35 %. Objektivní hodnocení je však možné jen s přihlédnutím ke každoročním změnám vnitřní struktury kapitálu podniku.

Graf 1 : Struktura podnikového kapitálu v letech 2001-2004 (k 31.12. – v %)

Celkově se vývoj kapitálové struktury (graf 1) hodnocené firmy vyznačuje každoročním zvýšením vlastního kapitálu a současně i rostoucím podílem výsledku hospodaření běžného účetního období. Obecně platí, že čím vyššího zisku podnik dosahuje, tím vyšší podíl cizího kapitálu si může dovolit. Objem vlastního kapitálu podniku po celé sledované období rostl, nejvýraznější změna nastala v roce 2003, kdy nárůst vlastního kapitálu oproti roku 2002 byl přibližně o 66 % a dále v roce 2004, kdy vlastní kapitál vzrostl o 43 % oproti roku 2003. Podíl cizího kapitálu na celkové bilanční sumě pasiv má trend s lehce klesající tendencí (viz tabulka 2 a 3). Tento vývoj je pro podnik pozitivní a znamená snížení rizika z pohledu věřitelů podniku.

6.4. Analýza tvorby pracovního kapitálu podniku

Pro úspěšný vývoj finanční rovnováhy podniku je nezbytné, aby podnik věnoval pozornost jednak proporci vlastního a cizího kapitálu, ale i relaci dlouhodobých a krátkodobých zdrojů. Z hlediska dlouhodobé finanční rovnováhy by majetek s určitou dobou použitelnosti měl být kryt kapitálem s určitou dobou splatnosti. V praxi to znamená, že dlouhodobě vázané majetkové části by měly být financovány z dlouhodobých zdrojů, vlastních i cizích. Oběžný majetek je možné krýt krátkodobým cizím kapitálem.

Při pohledu na tabulku 5 si lze všimnout, že v průběhu sledovaného období s výjimkou roku 2001 dlouhodobý majetek výrazně převyšuje dlouhodobý kapitál. Naproti tomu oběžný majetek v letech 2001 a 2002 je výrazně nižší než krátkodobý kapitál, v letech 2003 a 2004 oběžný majetek mírně převyšuje krátkodobý kapitál. To znamená, že firma financovala

některý dlouhodobý majetek z krátkodobých zdrojů a podnik je podkapitalizován. Tato situace nastala vlivem rozšiřující se činnosti podniku a současným nárůstem dlouhodobého majetku a krátkodobých závazků, zejména závazků z obchodních vztahů. Zřejmé je to hlavně v roce 2002, kdy dlouhodobý majetek převyšuje dlouhodobý kapitál o 44 % a nárůst krátkodobých závazků oproti roku 2001 byl přibližně o 13 % (viz tabulka 5).

Tabulka 5 : Přehled majetkového a kapitálového vybavení v letech 2001-2004
(k 31.12. – v tis. Kč.)

Položka	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**
Dlouhodobý majetek	5 920	7530	11 095	12 113
Dlouhodobý kapitál	6 199	4 213	6 251	8 654
vlastní kapitál	-4 338	-6 322	-4 199	-1 795
dlouhodobé závazky	10 537	10 535	10 450	10 449
Oběžný majetek	11 692	11 653	10 681	11 567
Krátkodobý kapitál	18 298	20 994	9 484	8 268
krátkodobé závazky	16 832	19 990	9 096	8 268
krátkodobé bankovní úvěry	1 466	1 004	388	0

7. VÝPOČET POMĚROVÝCH UKAZATELŮ

7.1. Ukazatele likvidity

Jednou ze základních podmínek úspěšné existence podniku je trvalá platební schopnost. Momentální schopnost podniku uhradit své závazky se nazývá likvidita.

7.1.1. Běžná likvidita

Tabulka 6 : Vývoj ukazatele běžné likvidity

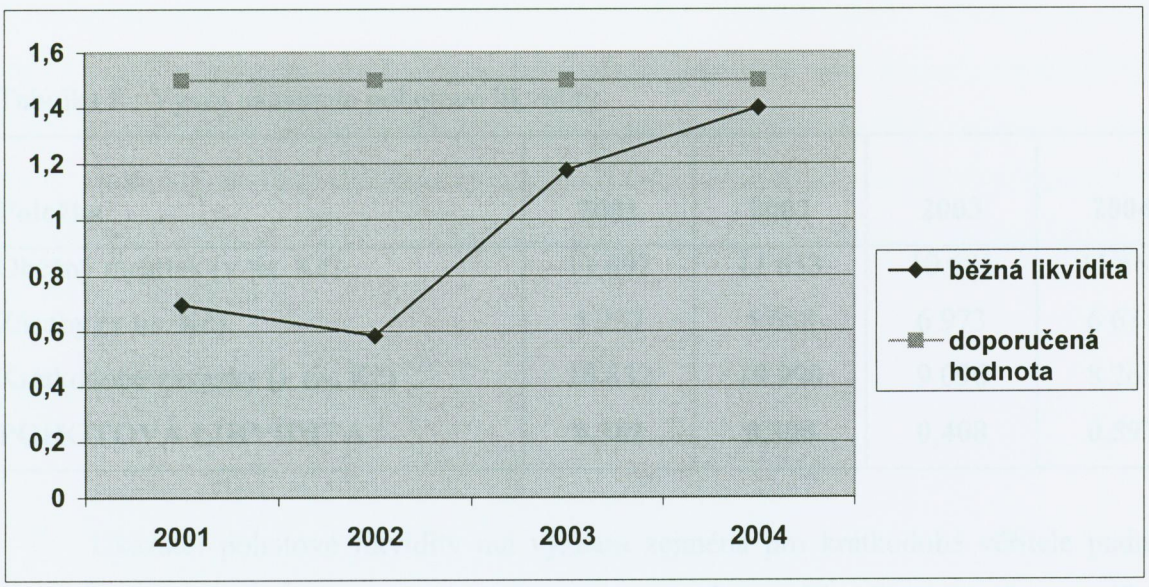
Položka	2001	2002	2003	2004
Oběžný majetek (v tis. Kč)	11 692	11 653	10 681	11 567
Krátkodobé závazky (v tis. Kč)	16 832	19 990	9 096	8 268
BĚŽNÁ LIKVIDITA	**0,695**	**0,583**	**1,175**	**1,399**

Pro podnik je důležité věnovat tím vyšší pozornost dluhům a jejich splácení, čím je jejich objem větší.

Firma ABC, spol. s r.o. měla podle ukazatele běžné likvidity problémy se splácením svých závazků v prvních dvou letech sledovaného období. Běžná likvidita byla v těchto letech velmi nízká. V letech 2002 a 2003 se situace výrazně zlepšila, ale v podniku je stále nedostatečný objem oběžného majetku, protože ani v posledních letech nedosahuje běžná likvidita doporučovaných hodnot. Minimální hranice běžné likvidity by měla být 1,5 (Synek, 1999). Této hodnoty podnik nedosáhl ani v jednom roce. Lze však říci, že platební schopnost podniku se zlepšuje.

Ukazatel běžné likvidity má však omezenou vypovídací schopnost, protože nepřihlíží ke struktuře oběžných aktiv z hlediska likvidnosti, u krátkodobých závazků nebere v úvahu dobu jejich splatnosti. Hodnota běžné likvidity má tedy význam především pro krátkodobé věřitele podniku, kterým poskytuje informace o tom, do jaké míry jsou jejich investice chráněny hodnotou majetku. Výše ukazatele je důležitá zejména pro odběratele.

Graf 2 : Vývoj běžné likvidity

Z grafického znázornění vývoje běžné likvidity podniku je zřejmé, že ukazatel nedosáhl doporučené hodnoty ani v jednom ze sledovaných let. Podle hodnoty v roce 2004 se dá předpokládat, že hodnota ukazatele se bude vyvíjet pozitivně.

7.1.2. Čistý pracovní kapitál

Rozdílový finanční ukazatel čistý pracovní kapitál úzce souvisí s likviditou.

Tabulka 7 : Vývoj čistého pracovního kapitálu

Položka	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**
Oběžný majetek (v tis. Kč)	11 692	11 653	10 681	11 567
Krátkodobé závazky (v tis. Kč)	16 832	19 990	9 096	8 268
Krátkodobé bankovní úvěry	1 466	1 004	388	0
ČISTÝ PRACOVNÍ KAPITÁL	**-6 606**	**-9 341**	**1 197**	**3 299**

Z výpočtů vyplývá, že v prvních dvou letech měla firma výrazný nedostatek oběžného majetku, kterým by mohla splatit své krátkodobé závazky. To vyjadřují záporné hodnoty čistého pracovního kapitálu. Od roku 2003 se ale situace obrátila a firma značně vylepšila svou platební schopnost.

7.1.3. Pohotová likvidita

Tabulka 8 : Vývoj ukazatele pohotové likvidity

Položka	2001	2002	2003	2004
Oběžný majetek (v tis. Kč)	11 692	11 653	10 681	11 567
Zásoby (v tis. Kč)	5 257	5 658	6 973	6 631
Krátkodobé závazky (v tis. Kč)	16 832	19 990	9 096	8 268
POHOTOVÁ LIKVIDITA	**0,382**	**0,300**	**0,408**	**0,597**

Ukazatel pohotové likvidity má význam zejména pro krátkodobé věřitele podniku. Vypovídací schopnost ukazatele je přesnější než u běžné likvidity, protože nepočítá se zásobami, které jsou špatně převoditelné na peníze. Hodnota pohotové likvidity by měla být minimálně 1, pro podnik je žádoucí minimálně hodnota 1,5 (Synek, 2003).

U sledovaného podniku nebylo dosaženo ani hodnoty 1 a to v žádném ze čtyř roků. Tato skutečnost je ovlivněna tím, že firma má velké množství zásob, které odebírá od zahraničního dodavatele a proto omezuje množství dodávek na úkor skladovaných zásob.

Podle výpočtů pohotové likvidity není firma schopna plnit své závazky, protože hodnoty ukazatele jsou velmi nízké.

Obecně není pro podnik výhodné ani to, když ukazatel pohotové likvidity dosahuje příliš vysokých hodnot, protože to by znamenalo, že podnik vlastní velký objem oběžných aktiv vázaných ve formě pohotových prostředků, které přinášejí pouze malý úrok.

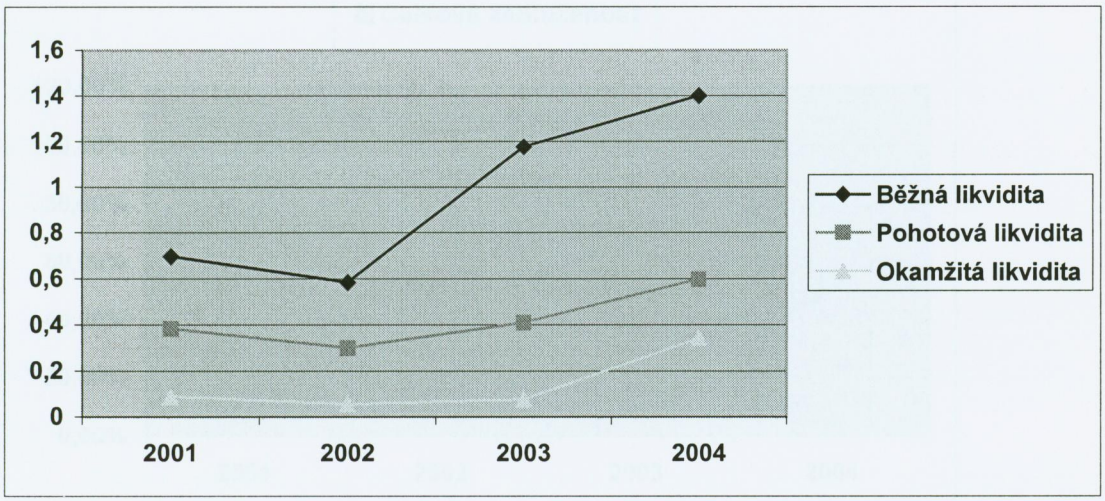
7.1.4. Okamžitá likvidita

Tabulka 9 : Vývoj okamžité likvidity

Položka	2001	2002	2003	2004
Peněžní prostředky	1 468	1 082	674	2822
Krátkodobé závazky	16 832	19 990	9 096	8 268
OKAMŽITÁ LIKVIDITA	**0,087**	**0,054**	**0,074**	**0,341**

Okamžitá likvidita, neboli likvidita prvního stupně je ukazatelem platební schopnosti, protože bere při výpočtu v úvahu peněžní prostředky. Ve sledovaném podniku jsou hodnoty velice nízké, pohybují se od 0,054 do 0,341. Optimální výše ukazatele dle Synka (2003) je 0,5. V prvních třech sledovaných letech je hodnota okamžité likvidity v podniku výrazně nižší, avšak v roce 2003 se situace zlepšuje. V tomto roce firma alespoň částečně problémy s likviditou zažehnala, ale při finančním řízení by měl být brán zřetel na možné opakující se problémy v budoucnu.

Graf 3 : Vývoj ukazatelů likvidity

7.2. Ukazatele zadluženosti

Tyto ukazatele měří rozsah, v jakém podnik využívá k financování cizích zdrojů.

7.2.1. Celková zadluženost

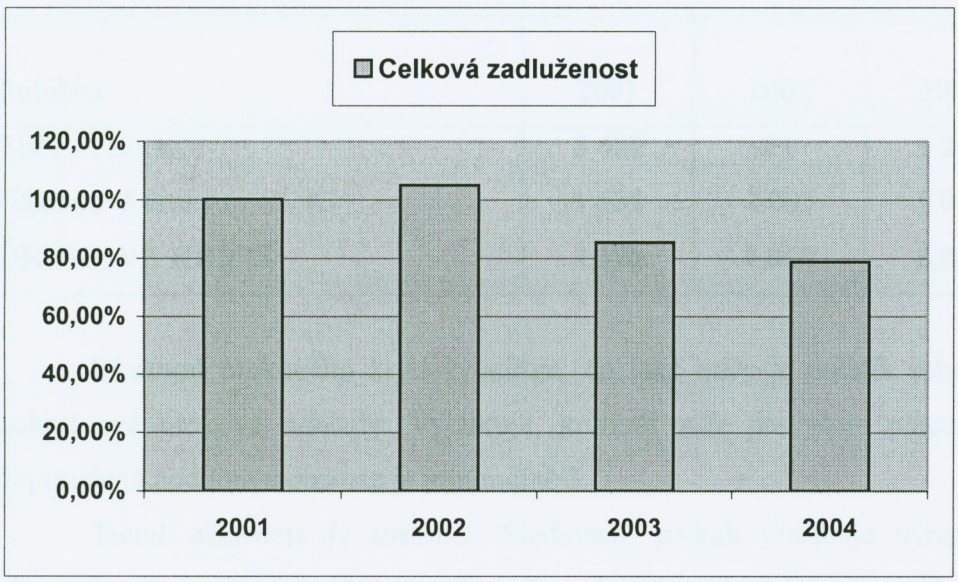
Tabulka 10 : Vývoj celkové zadluženosti

Položka	2001	2002	2003	2004
Cizí kapitál (v tis. Kč)	18 298	20 994	19 934	18 717
Celková aktiva (v tis. Kč)	18 257	19 991	23 305	23 778
CELKOVÁ ZADLUŽENOST (v %)	**100,219**	**105,017**	**85,535**	**78,716**

Ukazatel celkové zadluženosti vyjadřuje procentní podíl cizího kapitálu na celkovém kapitálu. Z tabulky 10 je zřejmé, že výše vlastních a cizích zdrojů není vyrovnaná a že výrazně převažuje cizí kapitál nad vlastním kapitálem. To je způsobeno hlavně vlivem vysokého objemu krátkodobých závazků, zejména závazků z obchodních vztahů.

Zadluženost v podniku však má v daném období klesající trend. Každým rokem mírně klesá a v roce 2004 dosáhla hodnoty téměř 79 %.

Graf 4 :Vývoj celkové zadluženosti

Financování z úvěrů je účelné zejména pro krytí dočasných potřeb. Stupeň zadluženosti je za určitých podmínek faktorem, který zvyšuje rentabilitu vlastního kapitálu. Pokud jsou cizí zdroje úročené, zahrnují se tyto úroky do nákladů podniku a snižují tak základ pro výpočet daně z příjmů.

7.2.2. Míra finanční samostatnosti

Tabulka 11 : Vývoj míry finanční samostatnosti

Položka	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**
Vlastní kapitál (v tis. Kč)	-4 338	-6 322	-4 199	-1 795
Celková aktiva (v tis. Kč)	18 257	19 991	23 305	23 778
MFS (v %)	**-23,760**	**-31,624**	**-18,018**	**-7,548**

Míra finanční samostatnosti je doplňkovým ukazatelem k celkové zadluženosti a vyjadřuje do jaké míry podnik financuje své potřeby z vlastních zdrojů. Protože ale sledovaný podnik ve všech čtyřech letech uplatňoval ztrátu z minulých let, byl objem vlastního kapitálu záporný a tudíž i hodnoty ukazatele finanční samostatnosti jsou záporné.

7.2.3. Úrokové krytí

Tabulka 12 : Vývoj úrokového krytí

Položka	**2001**	**2002**	**2003**	**2004**
EBIT (v tis. Kč)	3 480	21	3 205	3 405
Nákladové úroky (v tis. Kč)	1 635	2 005	1 082	1 001
ÚROKOVÉ KRYTÍ	**2,128**	**0,010**	**2,962**	**3,402**

Ukazatel úrokového krytí vyjadřuje, do jaké míry je podnik schopen svým ziskem pokrýt své úrokové náklady. Vyjadřuje, kolikrát zisk převyšuje placené úroky. Obecně doporučená hodnota ukazatele je minimálně 3.

Trend ukazatele je rostoucí. Sledovaný podnik dosahuje výrazně nižší hodnoty ukazatele v roce 2002 z důvodu záporného výsledku hospodaření za účetní období. V roce 2004, kdy je tento ukazatel nejvyšší, převyšuje zisk placené úroky 3,4 krát. Obecně to pro podnik znamená, že může přijímat další úvěrová zatížení, protože s jejich pokrytím nemá problémy.

7.3. Ukazatele rentability

Tyto ukazatele se využívají pro zhodnocení a komplexní posouzení celkové efektivnosti podniku. Pomocí nich se vyjadřuje intenzita využívání, reprodukce a zhodnocení vloženého kapitálu.

7.3.1. Rentabilita celkového vloženého kapitálu

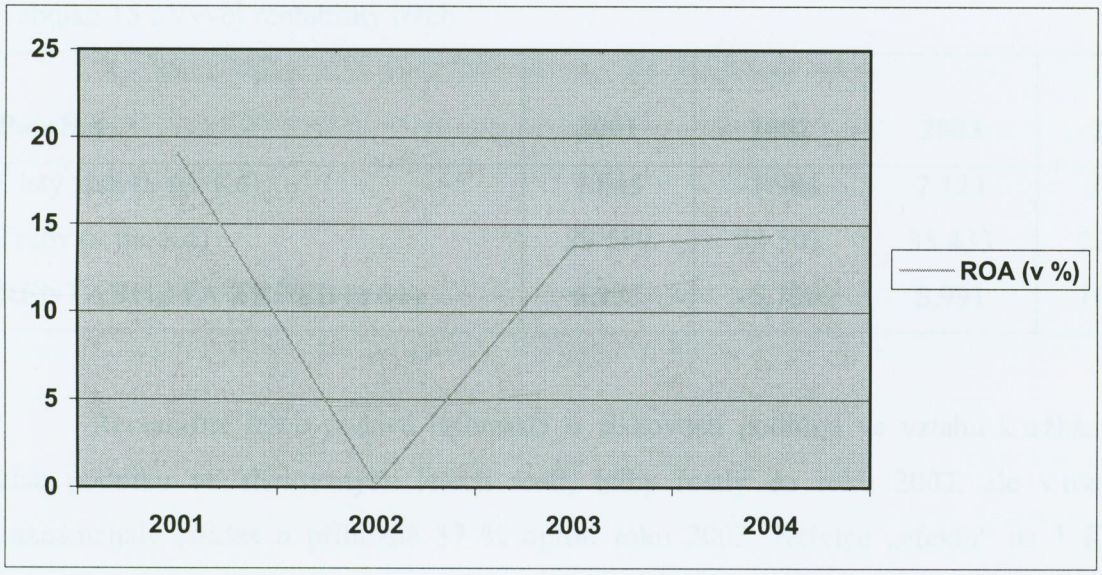
Tabulka 13 : Vývoj rentability celkového vloženého kapitálu

Položka	2001	2002	2003	2004
EBIT (v tis. Kč)	3 480	21	3 205	3 405
Celková aktiva (v tis. Kč)	18 257	19 991	23 305	23 778
ROA (v %)	**19,061**	**0,105**	**13,752**	**14,320**

Z hodnot ukazatele je možné zjistit, jak efektivně podnik hospodaří se všemi používanými prostředky, tj. se zásobami, dlouhodobým majetkem, platebními prostředky, apod.

Sledovaný podnik dosáhl ve všech letech kladných hodnot ukazatele. Proto lze konstatovat, že investovaný kapitál je rentabilní. Z údajů vyplývá, že nejvíce zisku na 1 Kč celkových aktiv připadlo v roce 2001 a to 19 %. V roce 2002 byla hodnota ukazatele velmi nízká vlivem ztráty. V letech 2003 a 2004 připadalo průměrně 14 % zisku na 1 Kč celkových aktiv.

Graf 5 : Vývoj rentability celkového vloženého kapitálu

7.3.2. Rentabilita vlastního kapitálu

Tabulka 14 : Vývoj rentability vlastního kapitálu

Položka	2001	2002	2003	2004
Čistý zisk (v tis. Kč)	1 845	-1 984	2 123	2 404
Vlastní kapitál (v tis. Kč)	-4 338	-6 322	-4 199	-1 795
ROE (v %)	**-42,53**	**31,38**	**-50,56**	**-133,93**

Rentabilita vlastního kapitálu má vypovídací schopnost především pro společníky podniku, protože informuje o efektivnosti reprodukce vloženého kapitálu. Hodnoty ukazatele jsou ve všech letech záporné (vlivem ztráty z minulých let) kromě roku 2002, kdy však ukazatel nemá vypovídací schopnost a kladných hodnot nabývá jen vlivem matematických úprav při dělení.

Ačkoliv je reprodukce vloženého kapitálu v podniku neefektivní, situace se vyvíjí pozitivně a podíl vlastního kapitálu na celkových aktivech roste.

7.3.3. Rentabilita tržeb

Tabulka 15 : Vývoj rentability tržeb

Položka	2001	2002	2003	2004
Čistý zisk (v tis. Kč)	1 845	-1 984	2 123	2 404
Tržby (v tis. Kč)	29 589	34 503	35 433	22 369
RENTABILITA TRŽEB (v %)	**6,235**	**-5,750**	**5,991**	**10,747**

Rentabilita tržeb podává informaci o ziskovosti podniku ve vztahu k tržbám. Čistý zisk podniku ve sledovaných letech rostl, tržby rostly do roku 2003, ale v roce 2004 zaznamenaly pokles o přibližně 37 % oproti roku 2003. Nejvíce „efektu" na 1 Kč tržeb vyprodukoval podnik v roce 2004 a to více než 10 %. V roce 2002 byla naopak hodnota ukazatele nejnižší opět vlivem ztráty.

Vývoj rentability tržeb je rozkolísaný, ale podle hodnoty z roku 2004 lze předpokládat, že v dalších letech poroste.

7.3.4. Rentabilita nákladů

Rentabilita nákladů by měla podnik upozornit na problémové oblasti hospodaření podniku.

Tabulka 16 : Vývoj rentability nákladů

Položka	2001	2002	2003	2004
Čistý zisk (v tis. Kč)	1 845	-1 984	2 123	2 404
Celkové náklady (v tis. Kč)	40 211	48 604	38 802	27 912
RENTABILITA NÁKLADŮ (v %)	**4,588**	**-4,081**	**5,471**	**8,613**

Vyjadřuje, jaká část zisku (nebo ztráty) připadá na jednu korunu nákladů. V roce 2002 je hodnota ukazatele záporná vlivem ztráty v tomto roce. V ostatních letech jsou hodnoty kladné. Je patrné, že se čistý zisk zvyšuje a naopak celkové náklady klesají. Proto také rentabilita nákladů roste. V roce 2004 připadá na jednu korunu nákladů přes osm procent zisku, což je téměř dvojnásobek než v roce 2001.

7.4. Vyhodnocení výsledků relativních finančních ukazatelů

Z výsledků relativních finančních ukazatelů je zřejmé, že podnik měl v předchozích letech jisté finanční potíže, které se promítají do všech výpočtů. Významně se na této skutečnosti podílí uplatňování ztráty z minulých let a následně i záporná hodnota vlastního kapitálu.

Ukazatele likvidity se pro podnik vyvíjejí pozitivně, kromě pohotové likvidity, která dosahuje velmi nízkých hodnot po celé sledované období. To znamená, že firma není schopna plnit své závazky. Přesto však mají hodnoty pohotové likvidity rostoucí trend.

Na základě výpočtů ukazatelů zadluženosti lze předpokládat, že i přes vysoký podíl cizího kapitálu na celkové bilanční sumě pasiv se bude zadluženost v podniku nadále snižovat. Pouze hodnoty míry finanční samostatnosti jsou ve všech sledovaných letech záporné. To je způsobeno vlivem již zmíněného záporného vlastního kapitálu.

Dle ukazatelů rentability je možné obecně říci, že podnik je rentabilní. Pouze hodnoty lity vlastního kapitálu nemají dostatečnou vypovídací schopnost. Hodnoty všech elů rentability mají rostoucí trend.

ÁVĚR

ledovaná firma ABC, spol. s r.o. zaznamenala ve finanční oblasti během sledovaných
čné výkyvy, ale především výrazně zlepšila svou finanční situaci.
ritické byly roky 2001 a 2002, naopak údaje a výpočty ukazatelů v letech 2003 a 2004
jí pozitivní vývoj finanční rovnováhy podniku.
vyhodnocení výsledků výpočtů relativních finančních ukazatelů vyplývá, že firma by
výšit objem oběžného majetku, aby dosáhla požadovaných hodnot likvidity a předešla
ku platební neschopnosti. Na druhou stranu však je nutné sledovat, zda podíl oběžného
u na celkových aktivech není příliš vysoký. V souvislosti s řízením likvidity by měla
nížit objem krátkodobých závazků a zvýšit tak pohotovou likviditu.
inanční řízení firmy by mělo apelovat na snížení podílu cizího kapitálu na celkových
ch a naopak zvyšovat vlastní kapitál. Je zřejmé, že cizí kapitál tvoří podstatnou část
kových zdrojů. Přesto však je firma schopna svým ziskem pokrýt nákladové úroky
é se získáváním cizího kapitálu.
Celkovou efektivnost firmy lze zhodnotit pozitivně a to na základě výpočtů ukazatelů
ility. Nebereme - li v potaz hodnoty ovlivněné ztrátou z minulých let, můžeme říci, že
ABC, spol. s r.o. je rentabilní.
Všechny skutečnosti nasvědčují tomu, že pro firmu byly rozhodující roky 2003 a 2004,
yla částečně zažehnána finanční nestabilita. Právě v roce 2003 firma získala nové
níky a rozšířila svou činnost. Naopak oproti předchozím rokům snížila podíl cizích
.
Pro udržení finanční rovnováhy v dalších letech je nezbytné, aby finanční vedení firmy
neustále zaměřeno na sledování vývoje relativních ukazatelů, čímž je možné docílit
tivnění podnikové činnosti.

9. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. **BLAHA, Z. – JINDŘICHOVSKÁ, I.** : Podnikové finance, Praha, Management Press 2001
2. **KISLINGEROVÁ, E.** : Oceňování podniku, 2. přeprac. vydání a dopl.vyd., Praha C.H. Beck 2001
3. **VALACH, J. a kol.** : Finanční řízení podniku, Praha, Ekopress 1999
4. **SYNEK, M. a kol.** : Podniková ekonomika, Praha, C.H. Beck 1999
5. **WÖHE, G.** : Úvod do podnikového hospodářství, Praha, C.H. Beck 1993
6. **KOVANICOVÁ, D. – KOVANIC, P.** : Podklady skryté v účetnictví, II. díl, Praha, Polygon 1996
7. **GRÜNWALD, R. – HOLEČKOVÁ, J.** : Finanční analýza a plánování podniku, Praha VŠE, 1997
8. **GRÜNWALD, R.** : Finanční analýza a zveřejňování údajů účetní závěrky, Účetnictví, 1999
9. **VALACH, J. :** Investiční rozhodování a dlouhodobé financování, Praha, VŠE 2001
10. **SYNEK, M. a kol. :** Manažerská ekonomika, Praha, Grada Publishing 2003

10. SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 : Přehled použitých vzorců

Tabulka 2 : Přehled podnikového kapitálu v letech 2001 – 2004 (k 31.12. - v tis. Kč)

Tabulka 3 : Přehled podnikového kapitálu v letech 2001 – 2004 (k 31.12. - v %)

Tabulka 4 : Meziroční změny podnikového kapitálu v letech 2001 – 2004 (k 31.12.– v tis. Kč)

Tabulka 5 : Přehled majetkového a kapitálového vybavení v letech 2001 – 2004 (k 31.12. – v tis. Kč)

Tabulka 6 : Vývoj ukazatele běžné likvidity

Tabulka 7 : Vývoj čistého pracovního kapitálu

Tabulka 8 : Vývoj ukazatele pohotové likvidity

Tabulka 9 : Vývoj okamžité likvidity

Tabulka 10 : Vývoj celkové zadluženosti

Tabulka 11 : Vývoj míry finanční samostatnosti

Tabulka 12 : Vývoj úrokového krytí

Tabulka 13 : Vývoj rentability celkového vloženého kapitálu

Tabulka 14 : Vývoj rentability vlastního kapitálu

Tabulka 15 : Vývoj rentability tržeb

Tabulka 16 : Vývoj rentability nákladů